

Llenguatge diví i llenguatge humà

Josep M. Rovira Belloso

Prevere. Professor emèrit de la Facultat de Teologia de Catalunya

CONTEMPLARÉ EL LLENGUATGE HUMÀ en tant que imatge i semblança que els éssers humans tenim amb Déu. Déu i l'home, tan distints, no són pas distants: en efecte, en Déu hi ha la Paraula que era Déu i que es va fer home. En l'home, com un eco de la Paraula de Déu, resulta que tenim oïdes per a escoltar la paraula dels altres i la de Déu i tenim llengua per articular les paraules del llenguatge humà.

El coneixement i l'amor, ben implicats tots dos de manera que l'amor obre el pas al coneixement, fan els éssers humans a imatge i semblança de Déu. En Déu, conèixer i estimar s'identifiquen, i donen lloc a la Creació en la qual Déu estima allò que coneix i coneix allò que estima. Amb la paraula Déu expressa en la Creació allò que coneix i estima i per la seva Paraula Creadora fa real tot el que Déu coneix i estima. També l'home expressa per la paraula, ressò de la Paraula de Déu, tot allò que coneix i estima, tota la realitat creada.

El "miracle" que d'aquí deriva és que Déu apareix comunicat amb l'home per la seva Paraula creadora i vivificadora, i que l'home es comunica amb Déu per la seva paraula que Déu escolta i respon, segons diuen els Salms. La comunicació que va de Déu a l'home es diu **revelació**, i la comunicació que va de l'home a Déu es diu **pregària**. No només pregària de súplica sinó d'adoració, d'acció de gràcies i de lloança a Déu.

Hem fet el primer pas: El llenguatge humà que Déu ha donat a

La paraula de Déu no para de treballar en nosaltres, a diferència de la paraula humana, la qual simplement, rebem i escoltem.

l'home en crear-lo fa l'home imatge i semblança de Déu, en el si del qual hi ha la Paraula, que és Déu i que s'ha fet home, mediador, en Crist Jesús.

I. La peculiaritat de la paraula de Déu embolcallada, en el temps, per la paraula humana

Les pròximes passes són: 1^a. Veure la peculiaritat de la Paraula de Déu mediada per l'home Crist Jesús i pel llenguatge humà dels profetes i de l'Evangeli; 2^a. L'Esperit Sant fa entendre la Paraula. Paraula i Esperit són els dos dons del Pare als humans; 3^a. L'exemple del Pare-nostre.

1er. La peculiaritat de la Paraula de Déu. El Nou Testament assenyalava explícitament aquesta peculiaritat

Consisteix en el fet que Déu no para de treballar en nosaltres que l'escoltem. L'escrit més antic del Nou Testament, la *1a. Carta als cristians de Tessalònica* (any 51 aprox.), mostra la diferència entre la paraula humana, que simplement escoltem, i la paraula que ve de Déu: la paraula de Déu que anunciava Pau (amb paraules d'aquest món), la van rebre els de Tessalònica, no pas com a paraula humana, sinó “com el que és en realitat, paraula de Déu que actúa eficaçment en vosaltres, els qui heu cregut” (1 Te 2, 13).

A continuació, la mateixa Primera Carta als de Tessalònica diu quina és la peculiaritat de la Paraula de Déu, que els de Tessalònica han rebut com a tal paraula de Déu tot i que venia embolcallada en el llenguatge humà de Pau: En una primera percepció, la paraula de

No solament escoltem sino que *vivim en la Paraula* que ens porta a Déu o el fa abaixar als nostres ulls i als nostres cors.

Déu no para de treballar en nosaltres, a diferència de la paraula humana, que simplement la rebem i escoltem.

La paraula de Déu, mediada per la predicació dels Apòstols, és a dir, l'Evangeli predicat, la Bona Notícia de Jesús, actua eficaçment, segons aquell aforisme de l'Evangeli de Joan: “El meu Pare continua treballant i Jo també treballo [com a Paraula que ve del Pare*] (Jn 5, 17). Aquí rau el fons de la peculiaritat de la Paraula divina: és Déu mateix qui, per ella, treballa en nosaltres, ens estima i ens atreu. Però, com?

Isaïes ens dóna ja la pista més decisiva: la Paraula actua tot caient davant dels nostres ulls i en els nostres cors com la pluja menuda i continuada de l'Esperit Sant: “Tal com la pluja i la neu cauen del cel i no hi tornen, sinò que amaren la terra i la fecunden i la fan germinar, fins que dóna llavor als sembradors i pa per a aliment, ***així serà la paraula que surt dels meus llavis***, no tornarà a mi infecunda. ***Realitzarà el que Jo volia***, complirà la missió que Jo li havia confiat” (Is 55, 10-11). La paraula amara, xopa, penetra, fecunda, fa germinar. Nosaltres ens ***submergim*** en ella. No solament escoltem, sinó que ***vivim en la Paraula*** que ens porta a Déu o el fa abaixar als nostres ulls i als nostres cors.

2on. L'Esperit Sant fa entendre la Paraula. Paraula i Esperit són els dos dons del Pare als humans

Per què dic amb èmfasi que la paraula predicada que ve de Déu il·lumina els nostres ulls a més de dir que penetra en els nostres cors? Perquè la paraula de l'Evangeli fa abaixar una llum que es desplega com l'escenari de la presència amorosa de Déu. La presència visible

Qui rebutja l'Evangelí no rebutja pas un home sinó Déu mateix, que ens dóna la Paraula i l'Esperit de la vida divina que ens fa néixer i créixer en Déu, que “ens dóna el seu Esperit Sant”.

de Jesús, el Crist, i la presència invisible de l'Esperit Sant omplen l'escena. L'Evangelí de Joan és mestre en crear aquests escenaris, presidits per la presència agraciant de Crist: les Noces de Canà, l'oasi i el pou de la Samaritana, la Piscina de Betzethà, el prat verd de la multiplicació dels pans, el llac de Galilea, la porta del temple que emmarca la discussió de Jesús amb els jueus, Betània amb la sepultura de Llàtzer... i sobretot amb la presència de Jesús, que tot ho omple perquè tot és gràcia de l'Esperit Sant. La paraula no només evoca aquests llocs, sinó que ens fa entrar i participar vivament en aquestes escenes i en aquests escenaris de Déu.

També Lluc és mestre a suggerir els escenaris on es manifesta i es comunica la presència de Crist i la gràcia de l'Esperit Sant. Recordem tan sols, en casa de Zacaries, Elisabet i Maria cantant els seus cants: el de benvinguda a Maria i el Magnificat; l'escena de la presentació de Jesús en el Temple i de Jesús perdut i trobat en el Temple; les temptacions de Jesús en el desert; l'elecció dels Dotze després que Jesús passà tota la nit pregant Déu; el sepeli del fill de la viuda de Naïn; els escenaris de la paràbola del fill pròdig, les converses, els ritus, l'ambient de comiat i de testament d'amor del Sant Sopar: el camí de Jesús amb els deixebles d'Emmaús... Tots aquests escenaris els podem considerar com a camps de l'Esperit que es dóna als nostres ulls, a la nostra imaginació i al nostre cor.

Tornem ara al món de sant Pau: és d'ell l'expressió que el creient viu “sota la Gràcia de Déu” (Romans 6. 14; es repeteix “sota la gràcia” en el v. 15). ¿Té a veure el viure “sota la gràcia” amb el viure “sota la Paraula de Déu”? I tant.

La *gràcia* és la pluja i la neu que cau de l'Esperit Sant a nosaltres, mentre que la Paraula és la comunicació de la Vida de Crist a nosaltres. Hem de tenir en compte que la paraula és la Paraula de la Vida,

La paraula de Déu, la presència de Jesucrist, omple els fets que formen l'entramat de la nostra vida i permeten extreure béns dels mals.

com diu Joan (1 Jn 1, 1). És la Paraula que ens revela i comunica la Vida divina de Crist, perquè l'Evangeli és proclamat “amb paraules, amb obres poderoses i amb tota la plenitud de l'Esperit Sant” (1 Te 1, 5). Pau, amb la seva doctrina sobre l'Esperit Sant, que és l'Esperit de la Veritat i de l'Amor de Déu, manté un pensament anàleg al de Joan, perquè l'Esperit és el do de la Vida per a l'ànima humana. No és estrany que la traducció de sant Jeroni –la Vulgata– tan fidel a la literalitat del Nou Testament, parli de la “Paraula de la Vida” en Efesis 5, 26.

Per això, qui rebutja l'Evangeli no rebutja pas un home, sinó Déu mateix, que ens dona la Paraula i l'Esperit de la vida divina que ens fa nèixer i créixer en Déu, que “ens dona el seu Esperit Sant” (1 Te 4, 8). La Paraula (Crist) i l'Esperit Sant són el gran do del Pare.

És el mateix sant Tomàs qui identifica l'Esperit Sant amb la Gràcia increada (*Super Sent.* lib. 3, d 13, q 2, a 1, ad 2; *S. Th.* I-II q 106, q 2 co; 3 co; 4 co) i que afirma la unitat de l'Esperit i de la Paraula en l'única substància divina (*Super Sent.* Lib I dist 2, q 1, pr) la qual cosa ens permet transferir el viure sota la Gràcia en el viure sota la Paraula de Déu i en l'Esperit de Déu. Podem ampliar el “viure sota la Paraula” a viure “en la Paraula” i aquí és on havien d'arribar. Com l'Església que viu “*sub Verbo Dei*”, i per tant en la Paraula de Déu, cada un dels seus membres vivim submergits en l'oceà amorós de la Paraula del Senyor. La paraula de Déu, plena d'amor, omple tota la terra (vegeu Salm 33 i 118). La paraula de Déu, la presència de Jesucrist, omple els fets que formen l'entramat de la nostra vida i permeten extreure béns dels mals, perquè Déu és especialista a treure béns dels mals. Igualment, l'Amor de l'Esperit Sant va unit a tota paraula que ve de Déu per acompanyar i guiar les nostres obres.

Crec que d'aquesta manera, la religió catòlica assumeix el desig luterà de situar l'home fruit de la Paraula del Senyor: davant d'ella i en ella..

Estic en el pol oposat a Nietzsche, per qui la paraula no pot ex-

El Regne de Déu baixa a nosaltres: la justícia, l'amor i la pau de Déu es fan la meua justícia, el meu amor i la meua pau. El Regne em dóna la plenitud humana i la vida de Déu.

pressar la realitat. La paraula humana expressa la realitat del món, el coneix i l'estima; però la paraula que ve de Déu, encara que sigui a través de la mediació del llenguatge humà de Crist o dels apòstols, expressa allò que Déu vol i fa per nosaltres, i és capaç de pujar dalt del cel i de baixar fins als nostres ulls i els nostres cors per tal de fer present el cel de Déu en la terra dels homes.

3er. Les paraules i la realitat del qui prega amb el "Parenostre"

El llenguatge de l'orant és una mena d'escala de Jacob que s'enlaira, a través de Crist, fins el Pare del Cel. La pregària del Parenostre n'és l'exemple més clar. Quan diem "Pare", la pregària ens introdueix en l'Amor diví. Tal com he dit fa un moment, el llenguatge fa baixar de dalt del cel l'amor misericordiós del Pare del cel. Desplega davant dels nostres ulls, en el que podem dir en el més bon sentit la nostra imaginació, la Llum de l'Amor, la Paraula de la Vida, l'Esperit de la Veritat. Les paraules de la pregària són com una llançadora: de Déu, que escolta i parla, a l'home, que suplica també amb paraules que pugen dalt del cel.

Sigui santificat el vostre nom. El desig de l'orant es troba amb el voler de Déu, i així la pregària realitza allò que està demanant. La persona del Pare és coneguda, estimada, glorificada. La pregària es performativa: fa el que demana. No sols això: comunica i uneix el Déu del cel i l'orant d'aquesta terra. Quan diem "sigui santificat el vostre Nom", esdevenim col·laboradors del Pare en la manifestació de la seva Bondat.

Vingui a nosaltres el vostre Regne. El Regne de Deu baixa a

No ens volem apartar de les proves de la vida sinó que volem accomplir sempre el desig de Déu que estiguem en Ell, com Ell està en nosaltres.

nosaltres: la justícia, l'amor i la pau de Déu es fan la meua justícia, el meu amor i la meua pau. El Regne em dóna la plenitud humana i la vida de Déu.

Faci's la vostra voluntat així en la terra com en el cel. El valor performatiu d'aquesta petició consisteix que Jesús ens incorpora a la seva voluntat per a ensenyar-nos a fer la voluntat del Pare, per tal que units a Jesús fem així tota justícia. Quan entrà en el món, Crist digué a Déu: «No has volgut sacrificis ni oblacions, però m'has format un cos ... per això t'he dit: "A tu em presento. En el llibre hi ha escrit de mi que jo vull fer, oh Déu, la teua voluntat"» (He 10, 5-7).

El nostre pa de cada dia doneu-nos-el avui. Demanem que no falti a ningú el pa que necessita per a la seva subsistència. També necessitem l'Eucaristia per a la nostra subsistència espiritual. És una tradició molt antiga la que enclou l'Eucaristia com a pa necessari per a la subsistència espiritual de l'ésser humà. L'acompliment d'aquesta doble petició es dóna perquè Crist contínuament pren el pa de cada dia i –amb nosaltres– el parteix i el dóna als pobres i desvalguts que Ell estima i que estan incorporats al seu Cos o bé orientats a Ell. El vol donar a tots.

Perdoneu les nostres culpes així com nosaltres perdonem els nostres deutors. Per-donar és donar amb escriure. És estimar i donar amb el grau més alt de gratuïtat. No estic obligat a estimar ni a donar-me, però estimo i em dono gratuïtament, sense estar-hi obligat. Ho faig per correspondre a l'amor que Déu em té perquè Ell ho vol així, sense que tampoc Ell no hi estigui obligat.

No permeteu que caiguem en la temptació. ¿No és molt secundària aquesta petició al costat de les altres que són tan essencials per a la vida cristiana? Oh, aquesta també ho és. En realitat és una variació sobre "faci's la vostra voluntat". Déu vol que fem com el Crist, que passà pels entrebancs de les temptacions, tot complint

Els grans relats cohesionen la societat d'una forma sòlida i coherent. Els relats creients posen les bases per a una inculturació de la fe en la societat.

el voler de Déu. En realitat aquesta petició és, per part nostra, un acte pur d'amor a Déu, de qui no ens volem pas apartar en les proves de la vida, sinó que volem acomplir sempre el desig de Déu que estiguem en Ell com Ell està en nosaltres.

Deslliureu-nos de qualsevol mal. Tot el que he dit en l'apartat anterior ho podríem dir també en aquest, especialment que demanem passar a través del desert de les temptacions, com Jesús.

II. Cinc temes de la persona humana que viu en la paraula de Déu

1er. Els grans relats: cohesionen una societat “sòlida”. Sospita en l'actual societat “líquida”.

Un gran relat, tal com s'han viscut en el segle XX, és una visió global de la societat, una concepció del món i del viure humà, que ens diu el que hem de fer (ètica, costums) i que explicita el sentit de la vida: pot ser un relat transcendent sostingut per la fe, com és ara el cristià, en la seva versió catòlica (sociològicament en el Sud d'Europa) o en la seva versió calvinista (sociològicament anglosaxona); o pot ser un relat basat en la dinàmica generada per la lluita de classes, com és el relat comunista, tensat per la lluita per la igualtat i la justícia.

Els grans relats cohesionen la societat d'una forma sòlida i coherent. Els relats creients posen les bases per a una inculturació de la fe en la societat. En efecte, el temps anyal es veurà conformat a la faisó dels diumenges, i d'altres festes que segueixen el gran Relat de la litúrgia de l'any seguint els misteris de l'Encarnació i l'Epifania (cicle de Nadal) i el misteri de Pasqua (Resurrecció i Pentecosta).

Hi ha moltes maneres d'explicitar el relat cristià. Maneres més o menys ideològiques perquè –ateses la limitacions humanes i les il-

Si hi ha moments i sectors de veritable amor, aquí i allà, són invitats a descobrir l'origen i la font d'aquest amor, segons el pas transcendent que fa la *1a. de Joan*: “L'amor ve de Déu”.

limitades possibilitats d'expressió del misteri— la revelació i la donació de Déu als homes es pot expressar de moltes maneres.

Per això, la forma que ha de prendre tot «relat cristià» ha de ser la de cenyir-se al que el Nou Testament diu sobre la Bona Notícia segons la qual Déu estima els homes, fets a la seva imatge i semblança, i es revela i es dona fins a arribar a una plena comunió amb Déu, *co-munió* en la qual es troba també de ple el sentit de la vida: allò que —teològicament— podem dir-ne *salvació*.

L'encaix entre el gran Relat i la “societat sòlida”, que desitja precisament el sentit de la vida que li proporciona el Relat, era perfecte. Però la “societat líquida” en la qual cada membre desitja més cercar pel seu compte que no pas trobar-se amb la solució feta, refusa críticament tot gran Relat, ja sigui religiós o secularista.

Tenim a l'abast un llibre de casa nostra, que tot i que està centrat només en el cinema, il·lustra amb claredat la crisi actual dels grans relats: és el de Xavier Melloni, titulat *El cinema i la metamorfosi dels grans relats*, Barcelona, Quaderns de Cristianisme i Justícia, febrer 2004, n. 124.

Defineix amb vigor i claredat els elements que provoquen la crisi dels grans Relats, especialment pel que fa a les generacions joves. Les conclusions són més aviat optimistes, ja que, com insinua el títol, els Relats, més que desaparèixer, es metamorfositzen, fins i tot pel que fa als joves, tal com ho mostren els quatre films analitzats per Melloni: *La guerra de les Galaxies*, *Matrix*, *El Señor de los anillos* i la sèrie de *Harry Potter*.

Jo no sóc tan optimista. Crec que la mentalitat dels “mestres de la sospita”, amb el seu fons nihilista, ha anat a parar a la sospita dels grans relats en aquest sentit: en el fons del fons el que ofereix la vida és el nihilisme. El que passa és que, a nivells sectorials, ciència, tècnica,

Déu és Amor i, per tant, és l'amor el que ha de moure tota la seva acció.

art, moments de convivència reeixits, etc., apareix un sentit de la vida sectorial explicat o interpretat per petits relats, com són ara els contes de Quim Monzó o bé els relats més llargs, però lleugers, amb un fons pessimista o nihilista innegable de Michel Houellebecq o del *Conte d'hivern* de Jaume Cabré.

El problema immediat és que, del punt de vista racional, el “sentit parcial de la vida” no se sosté filosòficament, perquè fàcilment ens porta o bé al nihilisme absolut, de fons i global, o bé a la transcendència: si hi ha moments i sectors de veritable amor, aquí i allà, som invitats –gairebé enduts– a descobrir l'origen i la font d'aquest amor; segons el pas transcendent que fa la *1a. Carta de Joan*: “L'amor ve de Déu”. No es tracta de tornar als grans relats sense més, sinó de concloure que –si en el desert, es troba aquí i allà ni que sigui un granet d'or– aquest fet ens porta a cercar, tot remonent la sorra, per comprovar si aquest desert és aurífer i a cercar l'origen fontal d'aquest or. Perquè, si és així, ens tocarà als humans procurar distribuir aquest or: que *arribi a tothom i que duri el màxim possible*. Val la pena remenar la sorra per poder trobar l'or, en un equilibri molt humà entre *cercar i trobar*.

2on. Els paràmetres del llenguatge de la redempció: ¿llenguatge místic o de l'amor, o bé llenguatge jurídic-penal?

Començo pel llenguatge jurídic-penal perquè és el que refusaré per tal de quedar-me amb el llenguatge de la Bona Notícia de l'Amor del Pare.

Llenguatge jurídic-penal: La persona humana és pecadora i ha ofès Déu. L'ofensa és de valor infinit. La justícia divina requereix una reparació digna. Com que la persona humana no pot donar aquesta

En el temps només es pot conèixer a través de paraules humanes, temporals: a través de la nostra limitació. *Caldrà viure en l'eternitat, després de morir en el temps, per conèixer cara a cara el que és etern.*

reparació perquè és criatura i limitada, el Fill de Déu es fa home, assumeix les nostres culpes, i paga a la justícia divina allò que ens respon a nosaltres. Per a molts cristians, aquest és el nucli de la doctrina cristiana: en conseqüència, de la Setmana Santa el dia més important és el Divendres Sant, i el sacrifici de la Creu, de manera que gairebé passa a segon terme la Resurrecció. En aquest relat, a més, Jesús apareix davant Déu Pare com un reu.

En el Nou Testament ¿no es donen altres llenguatges? No és qüestió de desqualificar aquest o aquell altre llenguatge, sinó de posar les coses en el seu lloc. Déu és Amor i, per tant, és l'amor el que ha de moure tota la seva acció. Podem establir el següent itinerari:

a) Déu, el Pare, és Amor. L'Amor ve de Déu. Déu és l'origen i la font de tot amor en el cel i en la terra.

b) Déu, el Pare, estima infinitament el seu Fill, el predilecte. L'estima i és dóna totalment a Ell

c) El Pare i el Fill volen que els homes i les dones d'aquest món es mantinguin en l'Amor de Jesucrist: volen que visquin en Ell. Que siguin com les sarments en el cep i com els membres en el seu Cos.

d) Vol dir que el Pare ens estima com a fillets, en el seu Fill Unigènit, i vol estendre a nosaltres la seva estimació i donació com ho fa amb el seu Fill Jesucrist.

e) Així com el Pare i Jesucrist són "U", en una tal comunió que l'un estima a l'altre, es dóna a l'altre i viu en i per l'altre, així, tanmateix, el Pare ens estima, es dóna i estableix comunió de coneixement i d'amor amb nosaltres. La Comunió és el terme de l'amor i de la donació del Pare.

f) Per tal que aquesta comunió sigui real, el Pare envia el seu Fill al món, com a cap de la humanitat unida a l'Amor que Jesús i el

La vida de Jesucrist, amb la seva predicació de la Paraula, amb la seva compassió que el mou a guarir i a purificar el cor dels qui l'escolten, és el paradigma d'aquest atansament de Déu a la criatura humana.

Pare ens tenen. Hem de ser realment el Cos de Crist místic, l'Església.

g) La comunió amb Déu és la salvació i, per tant, allò que Déu vol per a Ell mateix, per a Jesucrist, i per a tots els homes i dones del món.

h) La comunió es realitza en l'altre do que el Pare ens fa a nosaltres: la comunió es fa en l'Esperit Sant de la Veritat i de l'Amor.

El fet de la donació de l'Esperit Sant per part del Pare i del Fill que estimen i es donen als homes i les dones del món, vol dir que llurs pecats els són perdonats perquè *ipse Spiritus est remissio omnium peccatorum* (el mateix Esperit és la remissió de tots els pecats). Vol dir també que el relat de l'Amor que estableix la comunió de coneixement i d'amor entre els humans i Déu té en compte també els aspectes de la justícia de Déu ofesa i del perdó dels pecats. Però aquest relat de l'Amor i de la Comunió no empra –ni tampoc condemna– el llenguatge jurídic-penal, en el sentit que hi ha, en ell, elements a tenir en compte, com són els ja esmentats de la justícia de Déu ofesa i el perdó dels pecats. El que passa és que aquests elements vàlids no són primigenis i per tant no són principals, respecte a la Bondat infinita que s'expressa ella mateixa en l'obrar de Déu. Diria que el sistema de l'Amor de Déu inclou implícitament el tema de la justícia divina ofesa, que sant Pau no oblida, com tampoc no l'oblida el mateix sant Joan, quan afirma que Crist, que ha vessat la seva sang, és el “propiciatori” pels nostres pecats (1 Jn 2,2).

D'altra banda, el que fa sant Pau és situar tot el tema de la relació i revelació de Déu a nosaltres sobre el tema de la fe gratuïta que és do de Déu i acte de l'home, que rep la Paraula de la Vida.

3er. La persona humana viu en la Paraula de Déu.

No es pot negar l'abast religiós de tot el que s'ha dit fins ara. Però l'apartat que segueix és, tot ell, pura teologia espiritual. Em surten aquests sis apartats:

- a) La Paraula crida els éssers humans.
- b) La Paraula és, ja, Presència de Déu que es dona mitjançant l'entrega de la seva pròpia vida divina.
- c) La Paraula conforma els éssers humans a semblança de Crist.
- d) La Paraula com a element de *Comunió*.
- e) La Paraula porta al compliment del voler de Déu. En aquest compliment els creients troben el sentit de la vida.

Desenvoluparé només els dos primers punts, ja que els altres els he tractat ben recentment a *Déu fa créixer les persones* (2012).

Acabarem amb un problema: Per què Déu –que és infinit– només el podem conèixer limitadament? Resposta: perquè vivim en el temps i en el temps només es pot conèixer a través de paraules humanes, temporals: a través de la nostra limitació. *Caldrà viure en l'eternitat, després de morir en el temps, per conèixer cara a cara el que és etern.*

- a) *La Paraula que és Crist crida els éssers humans.*

La vocació és, com tota iniciativa de Déu sobre nosaltres, una autèntica comunicació divina que, almenys, ens diu: “Vine amb mi”.

Que Déu ens cridi: vol dir que existeix una veritable comunicació entre Déu i la persona humana. Vol dir que s'ha produït una autèntica remoció del vel entre eternitat i temps; entre Déu i l'home. Déu, que ha estat anomenat el *totaliter aliter*, el totalment altre, és, nogensmenys, el pròxim: més íntim a nosaltres que nosaltres mateixos, com diu sant Agustí en les *Confessions*.

Aquesta proximitat de l'Altre ens porta a desenvolupar el tema de la possibilitat i de la realitat de la Revelació de Déu com a nucli de la bona notícia de l'Evangeli, i fins i tot com a nucli del tema de l'existència de Déu. El Déu bíblic no només ens diu que Déu existeix, sinó

La Paraula, que és Crist, en la mesura que l'escoltem perquè Ell la pronuncia, es fa present en l'interior del nostre cor.

que és entre nosaltres i amb nosaltres. La mística Teresa dirà: “*Entre los pucheros anda Dios*”. La fe/confiança en la Providència de Déu és concomitant al tema de l'existència de Déu.

En la Sagrada Escriptura, el llibre dels 150 Salms és un lloc privilegiat que mostra el realisme de la comunicació/revelació/comunió entre Déu i l'home, amb la iniciativa de Déu que es dona a conèixer i a estimar. El mot de la Primera Carta de sant Joan —“Déu ens ha estimat primer” (1 Jn 4, 10)— vol deixar ben clara la iniciativa divina, que els Salms insinuen o afirmen explícitament, sense la qual fóra impossible la comunicació entre Déu i la persona humana. La nostra relació amb Déu fóra impossible si Déu no s'hi atansés primer.

En el Nou Testament, la vida de Jesucrist, amb la seva predicació de la Paraula, amb la seva compassió que el mou a guarir i a purificar el cor dels qui l'escolten, és el paradigma d'aquest atansament de Déu a la criatura humana.

És precisament perquè Déu Pare és Amor, Bondat infinita, i perquè la Bondat tendeix a difondre's envers els altres, que Déu és donació pura, iniciativa pura de lliurament als altres per tal que puguin participar de la seva Bondat. Tot do perfecte procedeix del Pare de les llums, dirà bellament Jaume 1, 17.

b) La Paraula és Presència del Déu que es dona amb l'entrega de la seva pròpia vida divina.

Segons el Concili Vaticà II, *Sacrosanctum Concilium* n. 7, “És present [Crist] en la seva Paraula, ja que —quan en l'Església es llegeixen les Sagrades Escriptures— és Ell mateix qui parla”.

Sant Agustí hi introduirà una variació: Crist no solament es fa present en els altres perquè quan es llegeix l'Escriptura és Crist qui parla, sinó perquè la Paraula —que és Crist— s'interioritza en el cor dels altres. De tal manera que la Paraula, que és Crist, en la mesura

El silenci és la preparació de la paraula i és l'eco de la paraula. La paraula és la comunicació que es produeix entre un silenci previ i un silenci receptiu.

que l'escoltem perquè Ell la pronuncia, es fa present en l'interior del nostre cor.

4t. Silenci i Paraula es reclamen l'un a l'altra.

El silenci és la preparació de la Paraula i la seva culminació. Talment com passa en la música, passa en la vida. La música brolla d'un silenci previ. Però també és veritat que el silenci culmina la música i l'acull, tot fent-la pròpia dels qui l'han escoltada en silenci. L'exemple clàssic és el final del segon temps de la Sonata n. 32, la darrera, de L. von Beethoven. El silenci, i no pas els aplaudiments immediats, és la rebuda natural d'una música que necessita precisament temps i silenci per a ser interioritzada.

Com més important és el que hem de dir, més silenci interior cal per a madurar i perfilar el que hem de dir. Les grans troballes dels pensadors, segur que demanen un silenci proporcional al que hom arriba a dir.

No cal, però, ser exclusivistes. Altres vegades, és la paraula en la dinàmica del seu fluir natural, la que precisa i perfila allò que hom volia dir, però que no ho havia previst en un silenci conscient. Hi ha oradors en els quals la fluïdesa del discurs fa que allò que estan dient pugui anar directament a la impremta per a ser editat. Es tracta d'una simbiosi molt fecunda entre silenci i paraula.

El silenci és la preparació de la paraula i és l'eco de la paraula.

La paraula és la comunicació que es produeix entre un silenci previ i un silenci receptiu. Tot això té molt a veure amb la pregària i amb la poesia. Ambdues, pregària i poesia, compten entre les formes més gratuïtes i més fondes de comunicació, amb Déu i entre els homes.

5è. Interpretació de la Paraula o bé recerca de la Font de la

La intel·lecció de la Paraula es realitza en la fe: a partir d'atansar-nos fins al límit del possible al Déu etern, Font de la Paraula divina i eterna.

Paraula de revelació de Déu?

Començo pel principi: són molts els qui pensen que els cristians es creuen en plena possessió de la Veritat. Si el que he dit sobre la permanència de la persona humana en la Paraula de Déu s'interpretés com a “possessió de la Veritat”, em sentiria totalment incompres. La paraula ens atreu i ens vivifica. En tot cas és ella la que ens posseeix. Nosaltres no estem pas en possessió de tota la Veritat.

En segon lloc, es pensa normalment que la Paraula de Déu s'interpreta i que aquesta interpretació arriba també d'alguna manera a posseir la Veritat més fonda d'aquesta Paraula. Cal filar prim en aquesta qüestió: en el fons, la Paraula brolla del silenci *etern* de Déu. Vol dir que la Paraula de Déu, per tal com és realment Paraula de Déu, pertany a l'eternitat divina. El que passa que, en caure sobre nosaltres com pluja fina, és entesa en conceptes humans, sempre oberts a noves interpretacions, sempre superables. Això vol dir que la intel·lecció de la Paraula es realitza en la fe: a base d'atansant-nos fins al límit del possible al Déu etern, Font de la Paraula divina i eterna. Una Font d'on raja la Paraula viva i eterna sobre del temps i dels humans.

Un dels Pares de l'Església que ha tractat més explícitament aquest tema és sant Efrem, diaca, l'autor del “*Diatessaron*” o visió de conjunt dels quatre evangelis. Cal seny per a entendre el començament de la seva argumentació, perquè comença amb una frase doblement sorprenent, dient que Déu ha pintat de colors vius la seva Paraula per tal que els humans puguem prendre, d'ella, el que més ens agradi.

Cal entendre bé el que és una simple metàfora –la Paraula pintada de diversos colors– i cal entendre bé que és “prendre de la Paraula el que més ens agradi”. Aquesta frase no és equivalent a un

La Paraula de Déu, igual a Crist viu i etern, és absolutament inabastable i –tot i que obrim vies de comprensió en profunditat– ens hi mantenim sempre en una docta ignorància.

simple subjectivisme, sinó que indica la manera natural i espontània amb la qual llegim o escoltem la Paraula divina, curulla de sentit perquè s'identifica amb el Crist: “El Senyor ha pintat de molts colors la seva Paraula perquè tothom qui l'apregui vegi en ella el que més li plau”.

I segueix: “Va dipositar diversos tresors en la seva Paraula perquè cadascú de nosaltres s'enriqueixi amb el que aprenia. La Paraula de Déu és arbre de vida que ofereix fruit beneït en totes les seves parts [...]”. La Paraula té una riquesa infinita: “Aquell a qui correspon una part d'aquest tresor, que no es pensi que la Paraula de Déu conté només el que ell hi ha vist. Més aviat ha de pensar que ell ha estat capaç només de trobar el que hi ha vist, però que hi ha moltíssimes més coses. I que tampoc pel fet que a ell li ha tocat la part que posseeix, no menyspreï la Paraula de Déu ni digui que és estèril i mesquina, ans cal que doni gràcies per les riqueses que poseix encara que no les arribi a entendre... No t'entristeixi que hagis estat superat. L'assedegat gaudeix de la beguda i no s'entristeix perquè no pugui esgotar la Font. Que la Font triomfi sobre la teva set i no pas la set sobre la Font, perquè si la teva set es satisfà i la Font no s'esgota, quan tornis a estar assedegat podràs beure una altra vegada, però si –satisfeta la teva set– la Font no ragés més, la teva mateixa victòria et seria perjudicial».

Sant Efreem conclou tot insistint en l'«ara» de la comprensió de la Paraula: i en els successius moments «ara» – en que la Paraula serà entesa progressivament: «Agraeix el que has rebut i no t'entristeixis pel que t'ha arribat. És la part teva d'ara; el que ha sobrat, ho tens com a herència. El que, per la teva incapacitat, no pots rebre en una hora, ho podràs rebre en altres, si perseveres. I no provis, amb mala intenció, de menjar en una bocada el que una bocada no admet, però

tampoc no deixis córrer per negligència el que, a poc a poc, pots anar prenent» (EFREM, *Diatessaron*, cap. I, 18-19, SC 121, 52.53).

En tot el que diu sant Efrem hi veig un principi teòric i unes conseqüències pràctiques: el principi teòric és que la Paraula de Déu, igual a Crist viu i etern, és, com diu Joan de la Creu, absolutament inabastable i –tot i que obrim vies de comprensió en profunditat– ens mantenim sempre en una docta ignorància respecte a la mina d’or en la qual ens hem ficat: “Tanto, que por más misterios y maravillas que han descubierto los santos doctores y las santas almas en este estado de vida, les quedó todo lo más por decir, y aún por entender, y así hay mucho que ahondar en Cristo; porque es como una mina con muchos senos de tesoros, que por más que ahonden nunca les hallan fin ni término, antes van en cada seno hallando nuevas venas de nuevas riquezas acá y allá” (Juan de la CRUZ, *Cántico*, 37, 4, *Obras completas*, BAC, Madrid, 1994, p. 884).

De conseqüències pràctiques en veig tres:

a) Pel que fa a l’oració: no és dolent que meditem sobre textos de les Escripures que hem llegit moltíssimes vegades. La Font sempre raja: ara és un detall de l’actitud de Jesús. ara és una paraula que salta sobre el nostre enteniment portant amb ella tot un núvol de significació. En realitat, sempre ens arriba a l’enteniment i al cor la novetat de Crist viu i etern.

b) Pel que fa a la teologia espiritual: Té també moltíssima importància l’“ara” acompanyada per la seva circumstància. Em serà permès posar un exemple viscut per mi. Quan vaig escriure *Qui és Jesús de Nazaret* (2005), vaig estendre’m en la qüestió de les Benaurances, i crec que vaig fer una aproximació vàlida tant al sentit de les Benaurances com al coneixement de Crist. Això no vol dir que en una altra “ara” més recent (2012) no hagi sentit la necessitat de retornar-hi en un capítol en el títol del qual es pot llegir: «Les Benaurances. Una visió global del Sermó de la Muntanya». Per ventura el text de 2005 no tocava el que és essencial en les Benaurances? N’estic pràcticament segur que sí, que tocava l’essencial. Però això no impedeix que en una

altra «ara» no es pugui fer una nova aproximació al que és essencial, cosa que segurament és feta des d'una altra perspectiva, des d'una altra circumstància, en la qual juga primordialment la gràcia o comunicació de Déu que gravita sempre sobre del qui ens vol parlar d'Ell i de la seva revelació, o manifestació, a nosaltres.

c) Pel que fa a la caritat i lliurament als germans.

Ens calen els mil rostres dels germans petits i pobres que passen entre nosaltres o conviuen amb nosaltres, perquè cada rostre humà que sofreix ens mostri aquell que morí com nosaltres i ressuscità i retornà al Pare amb nosaltres, ben units a Ell, per una gràcia que esdevindrà glòria eterna.